

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Факультет психології та соціології
Кафедра педагогічної та вікової психології

СИЛАБУС
вибіркової навчальної дисципліни

ПСИХОЛОГІЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ

підготовки магістра
спеціальності 053 «Психологія»
освітньо-професійної програми «Психологія»

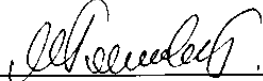
Луцьк – 2020

Силабус навчальної дисципліни «Психологія професійної ідентичності» підготовки магістра, галузі знань 05 соціальні та поведінкові науки, спеціальності 053 Психологія за освітньо-професійною програмою «Психологія».

Розробник: Коць Михайло Онисимович, доцент кафедри педагогічної та вікової психології, кандидат психологічних наук, доцент

Силабус навчальної дисципліни затверджено на засіданні кафедри педагогічної та вікової психології

протокол № 1 від 27.08 2020р.

Завідувач кафедри: .. (Гошовський Я. О.)

I. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Денна форма навчання	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність 053 Психологія Освітньо-професійна програма Психологія Освітній ступінь Магістр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання <u> 1 </u>
		Семестр <u> 2-ий </u>
		Лекції <u> 18 </u> год.
ІНДЗ: немає	Практичні <u> 18 </u> год	
	Лабораторні <u> 32 </u> год.	
	Самостійна робота <u> 72 </u> год.	
	Консультації <u> 10 </u> год.	
		Форма контролю: залік

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійна програма, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Заочна форма навчання	Галузь знань 05 Соціальні та поведінкові науки Спеціальність 053 Психологія Освітньо-професійна програма Психологія Освітній ступінь Магістр	Вибіркова
Кількість годин/кредитів 150/5		Рік навчання <u> 1 </u>
		Семестр <u> 2-ий </u>
		Лекції <u> 10 </u> год.
ІНДЗ: немає	Практичні <u> 6 </u> год	
	Лабораторні <u> 6 </u> год.	
	Самостійна робота <u> 118 </u> год.	
	Консультації <u> 10 </u> год.	
		Форма контролю: залік

II. Інформація про викладача

ППП - Коць Михайло Онисимович

Науковий ступінь - кандидат психологічних наук

Вчене звання - доцент

Посада - доцент кафедри педагогічної та вікової психології

Контактна інформація - тел.: 0506004587, електронна адреса:
kotsmo67@gmail.com

Дні занять - понеділок – п'ятниця

III. Опис дисципліни

1. Анотація курсу. У навчальній представлено теоретико-методологічні та практичні засади становлення професійної ідентичності у контексті цивілізаційних викликів сучасності; аналізується ідентичність як соціально-психологічна реальність; вивчається професійна ідентичність у взаємозв'язку із професійним самовизначенням та професійною діяльністю.

2. Мета і завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Психологія професійної ідентичності» є формування у магістрантів сучасного уявлення про професіоналізм, динаміку професійного самовизначення, професійної ідентичності особистості та вміння на практиці застосовувати рекомендації сучасної психології професійної діяльності та професійної кар'єри, сприяти на цій основі виробленню психологічної готовності до кваліфікованої фахової діагностичної, консультативної та корекційної діяльності психолога.

Завданнями вивчення дисципліни “Психологія професійної ідентичності” є:

- формування уявлень про психологію професійної ідентичності як про актуальну теоретико-прикладну наукову галузь;
- інтеграція та систематизація знань про професійну ідентичність та професійне самовизначення особистості впродовж усього життєвого шляху;
- опанування знань про психологію суб'єкта фахової діяльності та успішну побудову ним професійної кар'єри;
- формування професійного мислення магістрантів, набуття ними досвіду творчого використання психологічних знань для вирішення конкретних завдань майбутньої фахової діяльності;
- сприяння професійному самовизначенню та набуттю магістрантами професійно-педагогічної ідентичності через усвідомлення психологічних особливостей фахової діяльності та передумов її опанування

3. Результати навчання (Компетентності)

Загальні компетентності:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- знання та розуміння предметної області та специфіки професійної діяльності психолога;
- здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях;
- навички використання інформаційних і комунікаційних технологій;
- навички міжособистісної взаємодії;
- здатність працювати в команді;
- здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями;
- здатність проведення досліджень на відповідному рівні;
- здатність генерувати нові ідеї (креативність);
- вміння виявляти, ставити та розв'язувати проблеми.

Фахові компетентності:

- фундаментальне знання теоретичної, прикладної та практичної

психології;

– уміння самостійно збирати та критично опрацювати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел;

– розвинута здатність конструювати дизайн, розробляти програму та виконувати складні психологічні дослідження з використанням широкого кола якісних та кількісних методів та високоспеціалізованого, валідного і надійного психодіагностичного інструментарію;

– розвинута здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації;

– розвинуте вміння організувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову);

– здатність усвідомлювати межі своєї компетентності та дотримуватися норм професійної етики;

– здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку;

– навички міжособистісного спілкування та роботи в команді у процесі професійної діяльності;

– здатність професійно викладати психологічні дисципліни;

– уміння адаптуватися до нових ситуацій та здатність до професійної мобільності.

4. Структура навчальної дисципліни

Денна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					Форма контролю/ Бали
		Лекц.	Практ.	Лаб.	Конс.	Сам. роб.	
1	2	3	4	5	6	7	
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади вивчення професійної ідентичності у психології							
Тема 1. Становлення професійної ідентичності у контексті цивілізаційних викликів сучасності	24	2	4	4	2	12	7 ДС, Р
Тема 2. Ідентичність як соціально-психологічна реальність	25	2	4	6	1	12	7 ДС, Р
Тема 3. Профідентичність і професія	25	4	2	6	1	12	6 ДС, Р
Разом за змістовим модулем 1	74	8	10	16	4	36	20
Змістовий модуль 2. Професійна ідентичність як психологічна проблема							

Тема 4. Реконструкція професійної ідентичності: визначальні категорії	26	4	2	6	2	12	7 ДС, Р
Тема 5. Механізми професійної ідентичності: породжуючий, реалізуючий і описовий	26	4	2	6	2	12	7 ДС, Р
Тема 6. Профідентичність: функціональний образ "Я"	24	2	4	4	2	12	6 ДС, Р
Разом за змістовим модулем 2	76	10	8	16	6	36	20
Модульні контрольні роботи							60
Залік							60
Усього годин/балів	150	18	18	32	10	72	100

Заочна форма навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин							Форма контролю/ Бали
	Усього	у тому числі					Сам. роб.	
		Лекц.	Практ.	Лаб.	Конс.	Сам. роб.		
1	2	3	4	5	6	7		
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади вивчення професійної ідентичності у психології								
Тема 1. Становлення професійної ідентичності у контексті цивілізаційних викликів сучасності	26	2	1	1	2	20	7	
Тема 2. Ідентичність як соціально-психологічна реальність	26	2	1	1	2	20	ДС, Р	
Тема 3. Профідентичність і професія	25	2	1	1	1	20	7	
Разом за змістовим модулем 1	77	6	3	3	5	60	ДС, Р	
Змістовий модуль 2. Професійна ідентичність як психологічна проблема								
Тема 4. Реконструкція професійної ідентичності: визначальні категорії	26	2	1	1	2	20	7	

Тема 5. Механізми професійної ідентичності: породжуючий, реалізуючий і описовий	25	1	1	1	2	20	ДС, Р
Тема 6. Профідентичність: функціональний образ "Я"	22	1	1	1	1	18	7
Разом за змістовим модулем 2	58	4	3	3	5	58	ДС, Р
Модульні контрольні роботи							60 балів
Залік							60 балів
Усього годин/балів	150	10	6	6	10	118	100

Форма контролю*: ДС – дискусія, ДБ – дебати, Т – тести, ТР – тренінг, РЗ/К – розв’язування задач/кейсів, ІНДЗ/ІРС – індивідуальне завдання/індивідуальна робота студента, РМГ – робота в малих групах, МКР/КР – модульна контрольна робота/ контрольна робота, Р – реферат, а також аналітична записка, аналітичне есе, аналіз твору тощо.

5. Завдання для самостійного опрацювання

1. Розкрийте сучасний стан дослідження поняття «ідентичність».
2. Охарактеризуйте когнітивні, мотиваційні та ціннісні компоненти у структурі професійної ідентичності.
3. Розкрийте психологічну проблему самосвідомості і образу "Я".
4. Обґрунтуйте взаємозв’язок професійного самовизначення і профідентичності.
5. Розкрийте механізми професійної самореалізації.
6. Визначте основні перешкоди на шляху становлення психотерапевта.
7. Розкрийте професіоналізм, його структура та чинники формування.
8. Охарактеризуйте індивідуальний стиль фахової діяльності особистості, чинники та вияви.
9. Визначте поняття професійної позиції суб’єкта, її чинники та функції.
10. Визначте поняття професійної самосвідомості фахівця, її функції та структура.
11. Охарактеризуйте поняття про професійне становлення особистості, його моделі та сценарії.
12. Визначте стадії професійного становлення людини та їх зміст.
13. Розкрийте чинники та мотивація професійного вибору молоді.
14. Визначте умови та чинники успішної професійної адаптації молодого спеціаліста.
15. Розкрийте ознаки і причини неефективної професійної презентації.

IV. Політика оцінювання

Усі заняття студент відвідує згідного розкладу навчального процесу. У випадку, коли студент має дозвіл на вільне відвідування, лекційний матеріал може опрацьовувати самостійно. Коли ж студент з певних об'єктивних причин не зміг бути присутнім на практичних заняттях та лабораторних роботах, він може їх відпрацювати під час індивідуальних занять.

Також враховується науково-дослідницька робота студента, публікації, участь у наукових конференціях, семінарах, круглих столах тощо.

V. Підсумковий контроль

Якщо студента не влаштовує оцінка і він бажає підвищити свій рейтинг, то він може виконати контрольну роботу, або підготувати реферат за тією темою, за якою недостатньо балів.

У випадку складання заліку результати виконання модульних контрольних робіт анулюються. Залік може проводитись як в усній, так і у письмовій формі.

VI. Шкала оцінювання

Оцінка в балах за всі види навчальної діяльності	Оцінка
90-100	Відмінно
82-89	Дуже добре
75-81	Добре
67-74	Задовільно
60-66	Достатньо
1-59	Незадовільно

VII. Рекомендована література та інтернет-ресурси

1. Барабаш Ю. Г. Психолого-педагогічні основи вибору професії : навч. посіб. / Ю. Г. Барабаш, Р. О. Позінкевич ; М-во освіти і науки України. – Луцьк : Вежа, 2003. – 202 с.
2. Бодров В. А. Развитие учения о профессиональном утомлении человека : Часть I. Категория "утомление" в системе представлений о функциональном состоянии и деятельности человека / В. А. Бодров // Психологический журнал. – 2010. – Т. 31, № 3. – С. 46–57.
3. Бодров В. А. Развитие учения о профессиональном утомлении человека : Часть II. Теоретические положения проблемы утомления / В. А. Бодров //

- Психологический журнал. – 2010. – Т. 31, № 4. – С. 83–93.
4. Вієвська М. Мотивація професійного саморозвитку у реалізації стратегії формування управлінських компетенцій / М. Вієвська, Л. Красовська // Вища школа. – 2010. – № 3/4. – С. 89–104.
 5. Вірна Ж. П. Життєво-стильова концепція особистості: професійна методологія і практика / Ж. П. Вірна // Професійна психологія: методологія, методи та практика : [зб. наук. пр.] / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк, 2008. – С. 5–24.
 6. Вірна Ж. П. Основи професійної орієнтації : навч. посіб. для студентів ВНЗ / Ж. П. Вірна ; М-во освіти і науки України. – Луцьк : Вежа, 2003. – 154 с.
 7. Вірна Ж. П. Особистісна вимогливість професіонала: теорія, практика, методи вивчення : монографія / Ж. П. Вірна, А. Б. Мудрик ; М-во освіти і науки України, Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – 256 с.
 8. Вірна Ж. Професійна безпека: динаміка і ризику прояву професійних деформацій фахівця / Ж. Вірна // Психологія професійної безпеки: технології конструктивного самозбереження особистості : колективна монографія / М-во освіти та науки України, Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [кол. авт.: О. В. Лазорко та ін.]. – Луцьк, 2015. – С. 30–49.
 9. Герман Є. О. Соціально-психологічна ідентичність сучасного студента / Є. О. Герман // Вісник національного технічного університету України "Київський політехнічний інститут". Філософія. Психологія. Педагогіка : [зб. наук. пр.] / Нац. техн. ун-т України "Київський політехнічний ін-т" ; [редкол.: Б. В. Новіков (голова) та ін.]. – Київ, 2008. – № 1. – С. 83–88.
 10. Горват-Янушевська І. Емпатія – професійно-особистісна якість соціального працівника / І. Горват-Янушевська // Соціальний захист. – 2013. – № 7. – С. 19.
 11. Губіна А. Професійна готовність як фактор соціальної успішності майбутнього фахівця / А. Губіна // Психологічні перспективи / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [редкол.: Л. Засєкіна та ін.]. – Луцьк, 2009. – Вип. 13. – С. 100–107.
 12. Гура Т. Професійне мислення: механізм успішної/невдалої соціалізації фахівця / Т. Гура // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка : [зб. наук. пр.] / відп. ред. Л. Ф. Бурлачук. – Київ, 2015. – Вип. 1 : Психологія. – С. 26–29.
 13. Иванова Е. М. Основы психологического изучения профессиональной деятельности : [учебное пособие для студентов, аспирантов и специалистов-психологов] / Е. М. Иванова. – Москва : Московский университет, 1987. – 208 с.
 14. Кандиба М. Емоційна зрілість як умова розвитку професійної толерантності особистості / М. Кандиба // Психологія професійної безпеки: технології конструктивного самозбереження особистості : колективна монографія / М-во освіти та науки України, Східноєвроп. нац.

- ун-т ім. Лесі Українки ; [кол. авт.: О. В. Лазорко та ін.]. – Луцьк, 2015. – С. 330–349.
15. Корсун С. І. Професійний відбір працівників оперативних підрозділів податкової міліції: психологічні засади : [монографія] / С. І. Корсун, Ю. Л. Майдіков ; Київ. нац. ун-т внутр. справ, Навч.-наук. ін-т підготов. кадрів громад. безпеки та психол. служби. – Коростень : Тріада С, 2010. – 148 с.
 16. Коць М. О. Профорієнтація та профдобір : навч.-метод. посіб. / М. О. Коць. – Луцьк : [б. в.], 2012. – 136 с.
 17. Коць М. О. Психологія праці та інженерна психологія : навч.-метод. посіб. : [для студентів ВНЗ] / М. О. Коць ; [Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки]. – Луцьк : Іванюк В. П., 2010. – 140 с.
 18. Коць М. О. Особливості діагностики особистісної сфери підлітка з особливими освітніми потребами / Т. М. Ятчук, М. О. Коць // Психогенеза особистості: норма і девіація : зб. наук. статей і тез ; [гол. ред. Я. Гошовський]. – Луцьк : Вежа-друк, 2019. – 244 с. – С. 235–240.
 19. Коць М. О. Специфіка діагностики особистісної сфери підлітків з особливими освітніми потребами / М. О. Коць, Т. М. Ятчук // Психологія: реальність і перспективи : збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. Вип. 12 / упоряд. Р.В. Павелків, Н. В. Корчакова; ред.кол. : Р.В. Павелків, В.І. Безлюдна, Н.В. Корчакова. – Рівне : РДГУ, 2019. – С. 120-127.
 20. Коць М. Особливості мотивації до навчання дітей старшого шкільного віку / К. Давидюк, М. Коць // Психогенеза особистості: норма і девіація : зб. наук. статей і тез ; [гол. ред. Я. Гошовський]. – Луцьк : Вежа-друк, 2019. – 244 с. – С. 129–133.
 21. Коць М. Мотивація кар'єрного росту оперативного персоналу атомної електростанції / О. Цвігун, М. Коць // Психогенеза особистості: норма і девіація : зб. наук. статей і тез ; [гол. ред. Я. Гошовський]. – Луцьк : Вежа-друк, 2019. – 244 с. – С. 218–222.
 22. Коць М. Діагностика мотивації до навчання дітей старшого шкільного віку профільних класів / К. Давидюк, М. Коць // Особистість і суспільство: методологія та практика сучасної психології: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (13 трав. 2019р.) / за заг. ред. Я. О. Гошовського, О. В. Лазорко, А. В. Кульчицької, Т. В. Федотової. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2019 – 168 с. – С. 97–100.
 23. Коць М. Діагностика мотивації кар'єрного росту оперативного персоналу атомної електростанції / О. Цвігун, М. Коць // Особистість і суспільство: методологія та практика сучасної психології: матеріали VI Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (13 трав. 2019р.) / за заг. ред. Я. О. Гошовського, О. В. Лазорко, А. В. Кульчицької, Т. В. Федотової. – Луцьк : ПП Іванюк В. П., 2019 – 168 с. – С. 66–69.
 24. Коць М. О. Психолого-педагогічні засади корекції порушень особистісної сфери в підлітків з особливими освітніми потребами / М. О.

- Коць, Т. М. Ятчук // Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Психологія» : збірник наукових праць. – Острог : Вид-во НаУОА, червень 2019. № 8. – С. 42–46.
25. Коць М. Психологічний аналіз емоційного вигорання у студентської молоді / М. Коць, О. Цвігун // Психологія: реальність і перспективи : збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. Вип. 12 / упоряд. Р.В. Павелків, Н. В. Корчакова; ред.кол. : Р.В. Павелків, В.І. Безлюдна, Н.В. Корчакова. – Рівне : РДГУ, 2020. – С. 125-129.
 26. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці : навч. посіб. : для студентів ВНЗ / Я. В. Крушельницька ; М-во освіти України, Київ. нац. екон. ун-т. – Київ : КНЕУ, 2000. – 232 с.
 27. Крушельницька Я. В. Фізіологія і психологія праці : підручник / Я. В. Крушельницька ; М-во освіти і науки України, Київ. нац. екон. ун-т. – Київ : КНЕУ, 2003. – 368 с.
 28. Кульчицька А. В. Емоційне вигорання персоналу: організаційний та соціально-психологічний аспекти / А. В. Кульчицька, А. Є. Черткова // Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [редкол.: Л. Г. Ліпич та ін.]. – Луцьк, 2010. – № 20 : Економічні науки. – С. 85–88.
 29. Купер Д. Психология в отборе персонала / Д. Купер, А. Т. Робертсон. – Санкт-Петербург : Питер, 2003. – 240 с. – (Практическая психология).
 30. Лазорко О. В. Професійне здоров'я фахівця: психологічні ознаки професійної безпеки особистості / О. В. Лазорко // Психологія професійної компетентності медичних сестер: адаптаційний вимір : колективна монографія / М-во освіти та науки України, Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [кол. авт.: О. В. Лазорко та ін.]. – Луцьк, 2015. – С. 6–28.
 31. Леонюк Н. Психологическая готовность социальных работников к профессиональной деятельности / Н. Леонюк // Психологія професійної безпеки: технології конструктивного самозбереження особистості : колективна монографія / М-во освіти та науки України, Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [кол. авт.: О. В. Лазорко та ін.]. – Луцьк, 2015. – С. 199–225.
 32. Лобейко Ю. А. Практическая психология развивающего профессионального образования : учебное пособие / Ю. А. Лобейко, Н. М. Швалева, О. В. Гринько. – Москва : Нар. образование ; Ставрополь : Изд-во СтГАУ "Агрис", 2004. – 140 с.
 33. Лукашевич Н. П. Психология труда : учебно-методическое пособие / Н. П. Лукашевич, И. В. Сингаевская, Е. И. Бондарчук ; М-во образования Украины, Межрегион. акад. упр. персоналом. – Киев : МАУП, 1997. – 104 с.
 34. Лукьянченко Н. Д. Физиология и психология труда : учеб. пособие для экон. спец. Вузов / Н. Д. Лукьянченко, Л. Л. Бунтовская ; Министерство

- образования и науки Украины, Донецкий национальный университет. – Донецьк : ДонНУ, 2003. – 286 с.
35. Малкова Т. М. Психологічні механізми професійної деформації працівників міліції / Т. М. Малкова, І. А. Вартилицька // Практична психологія та соціальна робота. – 2007. – № 10. – С. 54–60.
 36. Найдюнов М. І. Психологія престижності професій : монографія / М. І. Найдюнов ; НАПН України, Ін-т соціал. та політ психології. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – 160 с.
 37. Основи наукових досліджень» (<https://www.docsity.com/ru/osnovi-naukovih-doslidzhen/1526576/>).
 38. Остапйовський О. Професійна ідентичність в структурі економічної свідомості особистості / О. Остапйовський // Психологія професійної безпеки: технології конструктивного самозбереження особистості : колективна монографія / М-во освіти та науки України, Східноєвроп. нац. ун-т ім. Лесі Українки ; [кол. авт.: О. В. Лазорко та ін.]. – Луцьк, 2015. – С. 236–251.
 39. Практикум по дифференциальной психодиагностике профессиональной пригодности : учебное пособие / под ред. В. А. Бодрова. – Москва : ПЕР СЭ, 2003. – 768 с. – (Современное образование).
 40. Професійна психологія: методологія, методи та практика : [зб. наук. пр.] / Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки. – Луцьк : Вежа, 2008. – 144 с.
 41. Психологическое обеспечение профессиональной деятельности : [коллективная моногр.] / Санктпетербургский государственный университет ; под ред. Г. С. Никифорова ; авт.: Боровикова С. А. [и др.]. – СПб. : СПб. ун-т, 1991. – 154 с.
 42. Рибалка В. В. Психологія праці особистості : навч.-метод. посіб. / В. В. Рибалка ; М-во освіти і науки України. – Київ; Кременчук : Щербатих, 2006. – 76 с.
 43. Рибалка В. В. Психологія та педагогіка праці особистості: від обдарованості дитини до майстерності дорослого : посібник / В. В. Рибалка ; НАПН України ; Ін-т обдарован. дитини. – Київ : Ін-т обдаров. дитини, 2014. – 220 с.
 44. Становлення ідентичності фахівця : монографія / НАПН України, Ін-т психології ім. Г. С. Костюка ; за ред. В. Л. Зливкова. – Київ ; Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2014. – 260 с.
 45. Столяренко А. М. Общая и профессиональная психология : учебное пособие / А. М. Столяренко. – Москва : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 382 с. – (Серия "Среднее профессиональное образование").
 46. Ткачук В. Г. Психофизиология труда : конспект лекций / В. Г. Ткачук, В. Е. Хапко ; Межрегион. акад. упр. персоналом. – Киев : МАУП, 1999. – 87 с.
 47. Толочек В. А. Современная психология труда : учебное пособие для вузов / В. А. Толочек. – Москва : Питер, 2006. – 480 с.
 48. Траверсе Т. М. Психологія праці : навч.-метод. посіб. / Т. М. Траверсе ; Ін-т післядиплом. освіти, Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ : КНУ

- ім. Т. Шевченка, 2004. – 116 с.
49. Тренинг профессиональной идентичности : руководство для преподавателей вузов и практикующих психологов : учебно-методическое пособие / Российская академия образования, Московский психолого-социальный институт ; авт.-сост. Л. Б. Шнайдер. – Москва : Моск. психол.-соц. ин-т ; Воронеж : МОДЭК, 2004. – 206 с.
50. Чернявская А. П. Психологическое консультирование по профессиональной ориентации / А. П. Чернявская. – Москва : ВЛАДОС-ПРЕСС, 2004. – 96 с.
51. Шульц Д. П. Психология и работа : учебник / Д. П. Шульц, С. Э. Шульц. – 8-е изд. – Санкт-Петербург : Питер, 2003. – 558 с.
- горання фахівця.